

Vormen van blended leren

In de literatuur vindt men tal van definities terug i.v.m. blended leren. Binnen KHLeuven hanteren we de volgende omschrijving (Zwart 2010):

Blended leren is de systematische en doordachte activiteit om de keuzes wat betreft didactiek, technologie, organisatie en communicatie op elkaar af te stemmen in het proces van ontwerpen, aanbieden, ondersteunen en evalueren.

twee vormen

Twee vormen van blended leren stelt de projectgroep naast elkaar. In het eerste model wordt het leerproces van de student voornamelijk bepaald door de lector terwijl in het tweede model dit leerproces voornamelijk gestuurd wordt door de student. Dit neemt niet weg dat ook de lector in dit tweede model een inbreng kan hebben in het leerproces. De keuze van het model hangt af van de context van waarin het opgegeven wordt (inhoud van het opleidingsonderdeel, de doelstellingen, de betreffende doelgroep, de opleidingsfase waarin dit opleidingsonderdeel aan bod komt, de infrastructuur, ...). Deze keuze wordt op opleidingsniveau gemaakt. Binnen beide modellen bestaan gradaties van intensiteit waardoor groeiprocessen binnen blended leren mogelijk blijven. Deze gradaties vormen dan een evolutiemodel. Essentieel in beide modellen is dat men doordachte keuzes maakt betreffende de leerdoelen, de werkvormen en onderwijskundige modellen. Beide modellen staan gelijkwaardig naast elkaar en bevatten dus geen waarde-oordeel.

één doel

Het doel van blended leren is in de eerste plaats kwaliteitsvol, eigentijds en efficiënt onderwijs aan te bieden. Het optimaliseren van het leerproces van de studenten staat centraal waarbij ruime aandacht gaat naar de ondersteuning, het onderbouwen en de begeleiding hiervan. Onderwijstechnologie dient als hulpmiddel gezien te worden om het leerproces van de studenten te optimaliseren. Door de toenemende onderwijstechnologische mogelijkheden zijn er veel meer tools binnen handbereik die nieuwe werkvormen mogelijk maken of bestaande verbeteren.

Alvorens we concretiseren wat we onder blended leren verstaan, willen we erop wijzen dat de meeste lectoren op individueel initiatief reeds in mindere of meerdere mate blended leren integreren in hun opleidingsonderdeel. We zijn echter van mening dat we blended leren tussen vakgroepen en opleiding als geheel, verder kunnen uitbouwen

organisatie

De organisatie van het onderwijs wordt bepaald vanuit DLO. De keuze voor de situering van een opleidingsonderdeel in een blend gebeurt door het OC in overleg met de vakgroepen. Binnen een nieuw organisatiemodel moet ontwikkeltijd en tijd voor begeleiding voorzien worden. Begeleiding op vlak van didactiek en ICT wordt voorzien.

In bijgevoegd schema worden beide modellen verder toegelicht waarbij een aantal cruciale parameters worden omschreven binnen elke blend en verder worden toegelicht aan de hand van voorbeelden. Deze voorbeelden kunnen nooit volledig het criterium dekken. Ze moeten dan ook gezien worden als louter illustratief en niet als limiterend beschouwd worden. Zowel voorbeelden met en zonder gebruik van onderwijstechnologie worden toegevoegd waaruit blijkt dat technologie als middel kan aangewend worden om het onderwijs te faciliteren. Merk op dat de coherentie tussen de kolommen en de rijen niet steeds 100% is. Vaak gebruiken we de term 'lectoren' maar idealiter bedoelen we de vakgroepen.

In onderstaand schema onderscheiden we twee blends, de lector- en studentgestuurde blend. Beide modellen staan gelijkwaardig naast elkaar en bevatten dus geen waarde-oordeel.

VORMEN VAN BLENDED LEREN		Lectorgestuurde blend	Studentgestuurde blend
Tijds- en plaats (on)afhankelijk leren		<ul style="list-style-type: none"> • Leerprocessen worden gestimuleerd door uitermate geplande en voorgestructureerde leeractiviteiten. • De verantwoordelijkheid van dit leerproces is de lector en in mindere mate van de student. • Interactie tussen de studenten wordt gestimuleerd door de lector. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerprocessen hangen in hoge mate af van de context en van de studenten. • De verantwoordelijkheid van dit leerproces ligt grotendeels bij de student. • Interactie tussen de studenten is een essentieel element van het leerproces.
Voorbeelden	ondersteuning door technologie	De lector maakt een tijdspad op en bepaalt wat de student waar en wanneer doet. Dit wordt voorgesteld tijdens het contactmoment en nadien eveneens gepost op de digitale leeromgeving. Er wordt een minimum aantal contactmomenten ingericht op de door de organisatie bepaalde tijdstippen.	De lector biedt een minimum aantal contactmomenten aan op school. Deze zijn afhankelijk van de noden, toegankelijk voor elke student. De ondersteunende documenten bij de contactmomenten zijn eveneens terug te vinden op de digitale leeromgeving.
	ondersteuning zonder technologie	De lector maakt een tijdspad op en bepaalt wat de student waar en wanneer doet. Dit wordt voorgesteld tijdens het contactmoment en opgenomen in de begeleidende cursus.	De lector biedt een minimum aantal contactmomenten aan op school. Deze zijn afhankelijk van de noden, toegankelijk voor elke student. De ondersteunende documenten bij de contactmomenten en voor het werk dat tussendoor moet gebeuren, zijn eveneens terug te vinden in de cursus.
Variatie in aanbieden van leerinhouden en werkvormen		De aangeleverde leerinhouden en bijhorend ondersteunend materiaal maken het voor de studenten mogelijk om hun eigen leerproces optimaal te organiseren. De lector bepaalt de werkvorm.	De studenten organiseren het leerproces (leerinhouden en werkvormen) op zich onder supervisie van de lector.
Voorbeelden	ondersteund door technologie	Leerinhouden worden via het leerplatform aangeboden waarbij naast teksten ook begeleidende powerpoints eventueel met ingesproken tekst en kennisclips worden aangeboden. Een stappenplan ondersteunt de zelfsturing van de student.	Student en lector zijn samen verantwoordelijk voor het verzamelen van teksten en informatie aansluitend op de onderzoekopdracht om de nodige kennis en vaardigheden op te doen. De student plant zelf in wanneer hij hiermee aanvangt om tegen de vooraf bepaalde deadlines rond te zijn.
	zonder technologie	De lector geeft tijdens de les suggesties (bv. referenties) voor bijkomende informatie. De inhouden (teksten en PP) worden aangeboden via papieren cursussen die dezelfde informatie bevat als bovenstaand voorbeeld.	Open opdrachten zoals onderzoek, projectwerk waarbij de student bepaalt hoe hij/zij informatie verzamelt en verwerkt om tot een kwaliteitsvol eindproduct te komen.

invulling van contactmomenten		De contactmomenten worden efficiënt ingezet waarbij deze minimaal gebruikt worden voor informatieoverdracht (kennisdoelen) maar de nadruk op het verwerkingsproces van studenten ligt. Vormingsdoelen en het gezamenlijk leren staan centraal. Begeleiding, coaching, .. zijn de rollen die de vakgroep op zich neemt.	De contactmomenten worden efficiënt ingezet waarbij de nadruk ligt op het gezamenlijk leren en op het verwerkingsproces van de student. Contactmomenten worden enkel ingevoerd op momenten dat de assistentie van het lectorenteam nodig is. De lector bepaalt de contactmomenten.
Voorbeelden	ondersteund door technologie	De student bereidt zich voor op het contactmoment aan de hand van opdrachten aangeboden via het leerplatform. Vooraf kan interactie met medestudenten plaats vinden op het discussieforum. Tijdens de contactmomenten worden elkaars bevindingen en het groeiproces van de studenten besproken.	Student vindt bij de cursustekst ondersteunende materialen op Toledo en dient opdrachten in, discuteert met medestudenten over de inhoud aan de hand van stellingen, chatsessies worden opgezet, intervisie via webcommunicatie wordt gestimuleerd,.... Tijdens de contactmomenten worden elkaars bevindingen en het groeiproces van de studenten besproken.
	zonder technologie	De student bereidt zich voor op het contactmoment aan de hand van opdrachten aangeboden via de cursus. Vooraf kan interactie met medestudenten plaats vinden op het discussieforum. Tijdens de contactmomenten worden elkaars bevindingen en het groeiproces van de studenten besproken.	De student bereidt zich voor op het contactmoment aan de hand van opdrachten aangeboden via de cursus. Vooraf kan interactie met medestudenten plaats vinden op het discussieforum. Tijdens de contactmomenten worden elkaars bevindingen en het groeiproces van de studenten besproken. Intervisiegroepjes of collegiale uitwisseling tussen studenten, eventueel mentoren en lectoren.
Monitoring, Begeleiding en Formatieve evaluatie		De lector denkt na over de feedforward (suggesties en raadgevingen vooraf) zodat de student zelfstandig aan de slag kan met de leermaterialen. De lector volgt het leerproces van de student nauwgezet op en begeleidt op frequente wijze. De lector geeft de voorwaarden, de aard en de beschikbaarheid van de begeleiding aan.	Een doordachte keuze van de individuele begeleiding van de student zodat deze begeleiding maximaal rendoert. Aandacht voor sociale aanwezigheid in de digitale omgeving blijft belangrijk. Flexibele aanpak van begeleiding zowel face-to-face als digitaal. Begeleiding van cognitieve leerprocessen en sociale begeleiding De lector geeft de voorwaarden, de aard en de beschikbaarheid van de begeleiding aan.
Voorbeelden	ondersteund door technologie	De lector geeft tussentijds feedback en/of kunnen de studenten elkaar feedback geven (cf. kritische vriend) Studenten krijgen digitaal feedback van de lector op taken/opdrachten en/of kunnen via Toledo formatieve toetsen maken waarbij ze onmiddellijk digitale feedback krijgen.	Studenten vragen op eigen initiatief meerdere gesprekken aan met de lector of medestudent (kritische vriend). Dit gesprek kan zowel op school plaats vinden als via digitale tools. Studenten krijgen digitaal feedback van de lector op taken/opdrachten en/of kunnen via Toledo formatieve toetsen maken waarbij ze onmiddellijk digitale feedback krijgen.
	zonder	De lector plant meerdere gesprekken met elke student op	Studenten vragen op eigen initiatief een gesprek aan met

	technologie	school of met een groepje studenten die elkaar feedback geven (intervisie). Studenten krijgen mondeling of schriftelijk feedback van de lector op taken/opdrachten en/of in de cursus worden verschillende formatieve toetsen voorzien die de student kan maken en waarbij correctiesleutels voorhanden zijn.	de lector of medestudent. Dit gesprek gaat door op school. Studenten krijgen mondeling of schriftelijk feedback van de lector op taken/opdrachten en/of in de cursus worden verschillende formatieve toetsen voorzien die de student kan maken en waarbij correctiesleutels voorhanden zijn.
Summatieve toetsen en evaluatie		Succesvolle blended leertrajecten zijn gekenmerkt door een variatie aan toetsmomenten en toetsvormen. Toetsvormen en toetsmomenten liggen vast. Toetsplan van de opleiding is noodzakelijk.	Succesvolle blended leertrajecten zijn gekenmerkt door een variatie aan toetsmomenten en toetsvormen. Toetsmoment kan variabel ingezet worden (op verschillende momenten) binnen een bepaalde periode. Toetsplan van de opleiding is noodzakelijk.
Voorbeelden	ondersteund door technologie	ICT ondersteund examineren.	ICT ondersteund examineren.
	zonder technologie	Schriftelijk examen met eventueel mondelinge toelichting Mondeling examen – Presentatie - Taak	Onderzoeksrapport – Presentatie - Taak
Organisatie en administratieve procedures en afspraken Sturing		Het lectorenteam biedt alle informatie aan en heeft hierover grondig nagedacht zodat er geen nood is aan feedback wat betreft de organisatie en studeerbaarheid van het OPO. Alle afspraken worden geëxpliciteerd en opgevolgd. Studenten hebben voldoende informatie om het eigen leerproces in handen te nemen. Streven naar gemeenschappelijke afspraken over de communicatie, begeleiding en opvolging binnen de opleiding.	Het lectorenteam biedt alle informatie aan en heeft hierover grondig nagedacht zodat er geen nood is aan bijkomende informatie wat betreft de organisatie en studeerbaarheid van het OPO. Alle afspraken worden geëxpliciteerd en opgevolgd. Studenten hebben voldoende informatie om het eigen leerproces in handen te nemen. Streven naar gemeenschappelijke afspraken over de communicatie, begeleiding en opvolging binnen de opleiding.
Voorbeelden	ondersteund door technologie	Alle informatie (inhouden, doelen, opdrachten, evaluaties, ...) is terug te vinden op Toledo. Een volledig activiteitenrooster is voorhanden op Toledo. In dit activiteitenrooster vindt de student bv terug wanneer een bepaalde opdracht ingediend moet worden.	De student maakt een gemotiveerde keuze uit verplichte en facultatieve, individuele en groepsopdrachten. Uitwerking is ondersteund door technologie. Alle informatie (inhouden, doelen, wijze van studeren, opdrachten, evaluaties, ...) staan van meet af aan duidelijk geformuleerd naar inhoud en vorm op toledo. Er zijn duidelijke afspraken rond het gebruik van bestandsformaten, feedbackprocedures, archivering van digitale materialen.
	zonder technologie	Alle informatie (inhouden, doelen, opdrachten, evaluaties, ...) is terug te vinden in de cursus. Een volledig activiteitenrooster is voorhanden in de cursus. In dit activiteitenrooster vindt de student bv terug wanneer een bepaalde opdracht ingediend moet worden.	Alle informatie (inhouden, doelen, wijze van studeren, opdrachten, evaluaties, ...) is terug te vinden in de cursus. De student maakt een gemotiveerde keuze uit verplichte en facultatieve, individuele en groepsopdrachten. Uitwerking is niet ondersteund door technologie.

Begrippen

Face-to-face: student en lector zijn op dezelfde plaats en op hetzelfde moment, in elkaars nabijheid.

Vormingsdoelen hebben betrekking op de persoonlijke eigenschappen, kwaliteiten en mogelijkheden. Deze doelen hebben vooral een algemeen vormend karakter en richten zich bijvoorbeeld op het ontwikkelen en stimuleren van belangstelling, interesses, voorkeuren, houdingen of attitudes, gevoelens en verlangens, creativiteit, zelfstandigheid of mondigheid (ref. webserver.kempel.nl/kennisobjecten/KO%20HdK%20doelformulering/materiaal/Doelen%20formuleren.PDF)

Kennisdoelen richten zich op de cognitieve kennis van de student, het denken. Alles met betrekking tot het bezitten en verwerven van kennis wordt bij de kennisdoelen gerekend. Ook het nadenken over het eigen denken (metacognitie) Feiten uit het hoofd leren is een kennisdoel maar ook weten hoe je deze kennis kan vergaren, inzichten verwerft, feiten leert, begrippen ordent of logisch redeneert zijn kennisdoelen.

Feedforward: Bij feedforward wordt er naar de toekomst gekeken en vertrekt niet vanuit het verleden zoals bij feedback.

Sturing: gerichte beïnvloeding.

Tools: digitale toepassingen zoals adobe-connect; skype; google-drive; ...

Formatieve evaluatie: Hoe ver sta ik met het oog op de te bereiken leerdoelen

Begeleiding: Hier wordt het leerproces van de student opgevolgd.

